

מלקוים

שבועות ורטואלי
בבית אבי הי

למצוא את הצפון

מסע חיפוש בין מקומות | גיא אחדות

בלימוד הבא אני מציע מסע קצר בשלושה שלבים, מהפנים החוצה: מסע שבו נבדוק את מערכת היחסים בינינו לבין המקום.

בשלב ראשון, בין עצמי למקום שלי – מה המקום שלי, איפה הוא? האם אני מכיר אותו? מה מוביל אותי אליו?

בשלב שני, ביני לבין חברי – האם אני מבין את המקום שבו חברי נמצא? מתי אשפוט את מקומו של חברי?

בשלב האחרון, בין אדם לעמו, מה היה המקום שאליו שאפה הציונות? מהו היום?

הלימוד אורכו כשעה ורבע, אך אפשר להאריך או לקצר בהתאם לצורך.

* לאורך הלימוד ישנם טיפים להנחייה בקבוצה.

1 ← כתיחה

קחו רגע וחשבו על המילה "מקום". מה היא אומרת לכם? איזו אסוציאציה מעלה בכם המילה?
האם מקום זה אזור פיזי? או דווקא אזור נפשי או רוחני שבו אדם נמצא?

טיפים להנחיה בקבוצה

את הפתיחה אפשר כסבב / פופוקורן (לא לפי סדר) אם ישנם משתתפים רבים אפשר לבקש תגובה במילה אחת.
או באופן חוויתי יותר - לזרוק כדור מאחד לשני כשכל מי שזרק אומר אסוציאציה למקום, או לעשות ספיד דייטינג
(מכגש בין שני חברי קבוצה שכל פעם מתחלפים) עם שאלות נוספות על מקום (מקום אהוב / שנוא, מקום שאני
מתגעגע אליו וכו').

זמן מומלץ - 10 דקות.

2 ← בין אדם לעצמו

"התואיל להגיד לי, בבקשה, באיזו דרך עלי ללכת מכאן?"
"זה תלוי במידה רבה לאן את רוצה להגיע", אמר החתול.
"לא איכפת לי כל-כך לאן –" אמרה אליס.
"אם כך, לא משנה באיזו דרך תלכי", אמר החתול.
"– בתנאי שאגיע לאנשהו", הוסיפה אליס כהסברה.
"בטוח שתגיעי", אמר החתול, "אם רק תתמידי בהליכה"

(לואיס קרול, מתוך "הרפתקאות אליס בארץ הפלאות", הוצאת הקיבוץ המאוחד / ספרי סימן קריאה 1997,
תרגום: רנה ליטוין)

- ← אליסה הולכת בדרך, כשהיא מסתמכת על החתול שיכווין אותה ושיאמר לה לאן עליה ללכת, לאיפה עליה להתקדם.
- ← האם אתם מזדהים עם אליסה, בכך שתרצו שמישהו יאמר לכם לאן ללכת?
- ← מהו המקום שאליו תרצו להגיע (מקום פיזי, במערכת יחסים, בלימודים, בעבודה)? למה אתם רוצים להגיע למקום הזה?

"הוא היה אומר: אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד, ולא הבישו למה, ולא הקפדן מלמד, ולא כל המרבה
בסחורה מחכים. ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש:"

(פרקי אבות, ב, ה)

- ← במשנה זו, הלל אומר לנו בסופה ש"במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש". למה מתכוון הלל?
- ← מהו המקום הזה שאין בו אנשים? איך את או אתה מגדירים את המקום הזה? תנו דוגמה למקום שבו הייתם "איש", ומקום שבו זיהיתם אדם שהיה "איש".
- ← מהו המקום שבו תרגישו בנוח להיות "איש"? כלומר, מהו המקום, הסיטואציה או המעגל החברתי שבו תרגישו בנוח לקחת אחריות או להיות אקטיביים?

טיפים להנחיה בקבוצה

את שני המקורות האלו כדאי ללמוד בקבוצה המורחבת.

זמן מומלץ: 10 דקות לכל מקור (סך הכל 20 דקות)

3 ← בין אדם לחברו

”... הלל אומר: אל תפרוש מן הצבור, ואל תאמן בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו...”
(פרקי אבות, ב, ד)

- ← הלל אומר במשנה זו, שאיננו יכולים לדון (לשפוט) את חברנו עד שנגיע למקומו. למה התכוון בכך? למקומו הפיזי של חברנו? למצבו?
- ← האם אנחנו יכולים להיות "במקום" של חברנו? או שרק נוכל לדמיין זאת, והאם זה מספיק?
- ← האם זה אומר שאי אפשר בכלל לדון אחרים? האם אנחנו רוצים חברה שבה לא שופטים כלל אחד את השני? (המשנה הראשונה מעודדת לקיחת אחריות; האם המשנה הזו אומרת לנו לא לקחת אחריות דווקא?)

טיפים להנחיה בקבוצה

- ← את הקטע הזה כדאי ללמוד בחברותא (לחלק את המשתתפים לזוגות או שלשות) אם יש זמן הם יכולים ללמוד בחברותא את קטע ההעשרה הבא.
- ← לאחר החברותות לבקש מכל חברותא את המסקנות שלה. כדאי לאתגר את הלומדים ולייצר דיון שמעמת בין דעות שונות.

זמן מומלץ: 10 דקות לחברותא + 10 דקות בקבוצה

4 ← קטע להעשרה

”תנו רבנן: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז. מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור מבית רבו, והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת הנהר ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו שלום עליך רבי, ולא החזיר לו. אמר לו [ר' אלעזר]: ריקה, כמה מכוער אותו האיש, שמא כל בני עירך מכוערין כמותך? אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית. כיון שידע בעצמו [ר' אלעזר] שחטא, ירד מן החמור ונשתטח לפניו. ואמר לו נעניתי לך, מחול לי. אמר לו [המכוער]: איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית. היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו. יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו: שלום עליך רבי, רבי, מורי, מורי. אמר להם [המכוער]: למי אתם קורין רבי רבי? אמרו לו, לזה שמטייל אחריו. אמר להם, אם זה רבי, אל ירבו כמותו בישראל. אמרו לו מפני מה? אמר להם כך וכך עשה לי. אמרו לו, אף על פי כן מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא. אמר להם, בשבילכם הריני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן. מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז.”

(תענית כ, עא)

- ← מדוע לדעתכם ביקשו אנשי העיר מהמכוער לסלוח לרבי אלעזר?
- ← למי התכוון רבי אלעזר בדרשתו 'אל יהא קשה כארז'?
- ← מה מטרת הסיפור?
- ← האם בסיטואציה לעיל אפשר לשפוט את ר' אליעזר?
- ← מתי כן נשפוט את חברנו?
- ← בין הקטע הקודם לקטע האמור – האם הקטעים סותרים אחד את השני? איפה הגבול עובר מתי עלינו להתערב או למתוח ביקורת?

5 ← בין אדם לעמו

"כשהייתי ילד קטן היה לי דוד אהוב, מביא מתנות. יום אחד רכש לי מצפן קטן ולימד אותי למצוא את כיוון הצפון. לכל מקום שהלכתי נשאתיו איתי, וראשית דבר ביררתי היכן הצפון. בכל מקום הראתה המחט היכן הצפון. בבית הספר, בגן המשחקים, בחדרי, בחנות של אבא.

בביקורו הבא חד לי דודי חידה, שאל אותי: 'ואם תעמוד ממש על הקוטב המגנטי הצפוני, להיכן תצביע המחט?' השאיר אותי חסר אונים, מוחק כל תשובה שעלתה בראשי, עד שהודיע לי: 'שם, בקוטב, המחט תשתגע. תצביע מעלה, מטה, הצידה, לכל מקום יפנה המצפן להראות הצפון בכל מקום עלי אדמות חוץ מהצפון עצמו.' כך אמר דודי. ומה הנמשל? כמה קלה הייתה הציונות כשכל כולה הייתה כיסופים לציון. בכל מקומות הגלות, בפולין וברוסיה ובתימן ובמרוקו הראתה המחט היכן הכיוון, מה נדרש לעשות. אבל מרגע שבאנו לכאן, לציון, השתגעה המחט. כאן נכון שם נכון והכל סחרחח."

(אמיר גוטפרוינד, העולם קצת אחר כך, זמורה ביתן, 2005.)

← מה מסמל הצפון בסיפור? האם יכול להיות מקום שאליו ישאפו וייכספו אנשים רבים כל כך? האם זה אותו מקום, או שכל אחד מדמיין אותו אחרת?

← האם יש מקום שאליו שואפים כולנו?

← מהי ציונות היום בעיניכם? לאיזה מקום הציונות שואפת לדעתכם? והאם אתם שואפים לאותו מקום? האם נכון שיהיה מקום כזה שכולם שואפים אליו?

← האם אתם יכולים להבין את המקומות שאליהם שואפים אחרים בחברה שלנו?

טיפים להנחיה בקבוצה

כדאי לבקש דוגמאות לגבי התשובות של המשתתפים, כדי לייצר דיון מוחשי (מומלץ לחשוב לפני זה בעצמך על דוגמאות כאלו)

זמן מומלץ - 15 דקות

סיכום ←

שבועות, היום שבו התקבץ העם כולו אל הר סיני, הוא הזדמנות לשאול ולהבין את המקום של כל אחד ואחת מאיתנו ושל כולנו ביחד.

לסיום, ננסה לשאול: האם כשהמקום האישי שלי ברור לי, זה מקל עליי להבין את המקום של האחר ושל החברה כולה, או דווקא מקשה עליי?

טיפים להנחיה בקבוצה

← כדאי לסכם את המפגש במילים שלך ולבקש התייחסות מהמשתתפים.

← אפשר לשאול מה הם לוקחים מתוך הלימוד או להזכיר את שאלות הפתיחה ולשאול אם התחדש להם משהו כעת.

זמן מומלץ - 10 דקות